

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Pierii Valeriani Bellunensis Hieroglyphica, Sive De
Sacris Ægyptiorum Aliarumque Gentium Literis,
Commentariorum Libri LVIII**

Valeriano, Pierio

[Lipsiae] ; Francofurti Ad Moenum, 1678

Institutio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14259

A dedicavi. Videbis igitur, Antistes honoratiss. que de literarum studiis, de qua humana divinaque disciplina vetusta illa sub verborum ve quorundam involucris occultaverunt, quod peritissimi quique inter se hoc velut enigmatum genere uti consueverunt. Et nisi me suscepti operis fallit amor, spero te consensum hunc multorum eruditorum, qui per huiusmodi sculpturas Ægyptiorum inventa secuti sunt, aliqua cum voluptate suscepturum, tuumque tibi institutum tunc longe magis placiturum, cum ex iis qua summo allatari, nationum pene omnium sententiam, in eam quam sequeris studiorum rationem convenire perspexeris. Sed antequam ad illam deveniamus, de literis quaedam simpliciter prius dicere necessarium est. Apud Ægyptios sacerdotes librorum bibliothecarumve facies juncorum fasciculo, cui appensa esset sepia cribrumque illi subditum, hieroglyphice signabantur. Et literarum hominum memoria, vel marmore vel ære confictus, his iisdem figuris insculpebantur, & quicquid ad eruditionis monumentum faceret, hoc elaboratum erit ornamento.

LITERÆ ÆGYPTIACÆ. CAP. I.

EA vero species literas, præsertim Ægyptiacas, ut apud Horum est, significabat: propterea quod & iunco illi, & atramento huiusmodi de sepia exempto scriptabant, neque ad hunc usum alio utebantur instrumento. Quod autem ad sepiam attinet, quæ pro theca atramentaria poni solita sit, ac *Satyræ 3.* perinde literas significet, non apud Ægyptios tantum, verum & apud nostros quoque habetur. Perfius, *Tum queritur cussis calamo quod pendeat humor, Nigri quod infusa vanescat sepia lymphæ.*

Atramentum sane Græci *σηπιον* appellant. Sunt & alia pleraque sepia significata, sed ea inter pisces *A sepia.* convenientiori loco memoravimus. Cribrum vero sub sepia ponere ideo comenti sunt: quia ea prima sunt arma, quibus in pane conficiendo utimur, atque id apud Ægyptios ex iunco contexti solitum. Nam *ὀλόγον*, quem Solo iuncum appellare possumus, utilissimus ad nastas marinas, vitulumque nexus elegantiam. In Ægypto vero, uti Plinius tradit, cribrorum longitudinem implet, Admonebat autem ea cribri cælatura, ita iunco & sepia subiecta, eum qui victui necessaria comparasset, literis dare operam posse. Cui vero desit proviæ frugis in annum copia, alii datur arti, aliamve sequatur *Simonidis & Aristippi dictum egyptium, D. Laertius in vita Aristippi.* industriam necesse esse. In hac Ægyptiorum sententiam Simonides interrogatus, utrum divitiæ an sapientia prius optari deberet, nescire se respondit: id vero exploratum omnibus esse, sapientes divitum fores frequentare. Opinionem tamen hanc interpretatione callide elusit Aristippus, qui à Dionysio illo suo interrogatus, unde fieret, quod Philosophi divitum limina tererent, non illi Philosophorum? respondit: *Quia Philosophi norunt quibus egeant, illi autem minime.* Sed ut ad Ægypti mores revertamur, illud constat, antequam pollutionum contagio contaminarentur, & à pristina caderent disciplina, primariam apud eos nobilitatem, dignationemque eorum fuisse, qui literas callerent, cum literis non nisi locupletes operam darent. Nam & Athenienses morem hunc ab Ægyptiis acceptum aliquandiu servavere, ut is primas in Republica partes obtineret, qui & eruditione & sapientia maxime præstaret. Et quantum ad institutionem attinet, Romani artes honestiores omnes, & quæ literarum ope comparantur, Liberales appellaverunt, quod earum doctrina ad ingenios spectaret. Hinc illud apud Terentium: *Fac periculum in literis, fac in palaestra, in musicis: quæ liberum scire æquum est, solertem dabo.*

INSTITUTIO. CAP. II.

SAne apud Ægyptios institutio, si quos habuimus codices in damno non sunt, s'ò nuncupabatur: cuius interpretationem plerique ponunt, victus opulentus, vel ad necessitatem idoneus: id scilicet innuente, literarum studia rem paratam sibi deponere. Qua in sententia fuisse etiam Aristotelem ex eo manifestum est, quod eum nullius rei egenum esse cupit, qui Philosophiæ sit operam daturus. Et Zachariæ Chimios inter Hebræos nominatissimi dictum circumfertur: *Si farinam habueris, legem capessere poteris: si legem assecutus fueris, farina non erit tibi.* Legis enim appellatione, literas intelligit Hebræi, & farinam pro frumento annonaque omni ponunt. Quod quidem cum eo quadrat, quod Iudæi, sive Cererem malis dicere, legum inventricem fuisse memorant, cum eadem fruges etiam humano generi commonstrant: de qua loco suo plenius. Ad huiusmodi rem Aristotelis scõmma est quo

Cibus Seruus quia

reprehendere solitus est Athenienses, qui jam à pristinis moribus & studiis deciderent, cum tamen se frumenti perinde ac legum inventores fuisse gloriarentur: frumento quidem plurimum, legibus vero minimum uterentur. Sedenim magis facere ad Ægyptiorum sapientiam videtur, si quæ aliæ de corporis cibo, deq; rerum opulentia intellexerunt, ad animi partem, & doctrinæ tacunditatem referamus, cum dubio procul illi per cribri signum *ἱεργυλοφικῶς* institutionem interpretarentur. Nam & azymorum calathus, qui Levitico ab Aarone & filiis eius offerendus erat, linguam, hoc est, sermonem vel eloquentiam potius divini numinis significasse fertur. Sicut enim panis nutrimentum est corporis, sic & lex, & doctrina Dei, nutrimentum est animi. Cum vero sape cibus pro doctrina positus sit non apud Ægyptios solum, sed apud nationes omnes, quæ literis & disciplinis claræ habentur, cuiusnam sermo vel eloquentia pleniorē perfectioremve doctrinam induxit, quam is, qui copiar totius & perfectionis author est: ille cibus animi verus, ille pastus suavissimus, ille ferculū & lautissima doctrinæ totius mensa, super mel & favum optatissima. Et huiusmodi sensu panes illi duo primitiarum dicti, ex duabus decimis similæ fermentatæ, quos xxii. Levit offerri sibi jubet Dominus, novo sacrificio Legem & Evangelium indicant. Panes enim hi sunt fidelium animarum cibus. Quod vero ex duabus similæ decimis conficiantur, admonet hæc geminata perfecti numeri designatio, conditi eos ex doctrina, quæ perfectam in Christo divinitatem, perfectamq; humanitatem tradit: nec alter coqui nisi per huiusmodi doctrinam possunt. Sed ipse demum Dominus Assertor noster, hieroglyphicum hoc explicavit, cum astuto dæmoni respondit, hominem non ali pane solo, verum etiam quocumq; verbo, quod ex divini Numinis ore procederet. Animadvertendum vero in Divinis literis per cibum modo pecuniam, modo rem domesticam, modo annonæ genus omne intelligi, atque omnes has locutiones identidem accipi pro doctrina: ut cum præcipit Deus simulac in terram Canaan ingressi fuerimus, eaq; & expiata, & rite purgata fuerit, ne veteres incolas expellamus, sed cohabitare nobiscum permittamus, quin & pecunia nostra eos sublevemus. Hiero solymitanus Hefychius pecuniâ hic hieroglyphice pro doctrina nostra positam intelligit. Septuaginta hic cibos ponunt, quod idem est cum fructibus & annona. Nam cum aliquem à sceleribus ad virtutem & bonos mores, ab impietate ad Dei cultum atque timorem adductum, & in ditionem nostram redactum inspexerimus: eum, quia perditus fuerit, nequaquam abominabimur, sed doctrina sublevabimus, & honesti commercii laudabilisq; consuetudinis exemplo pascere, educare confirmareque pernitemur. Missum hanc fermentum in farinæ fata absconditum, ubi Eucherius Farinam pro scientia positam tradit. Quibetiam missos facio non modo panes, verum & totam messem, & patentes campos, in Divinis literis pro sacræ doctrinæ hieroglyphico positos, de quibus idem Eucherius dictum ait: *Et campi sui replentur ubertate atq; de pascuis idem.* Unum illud minime præterierim, quod utili admodum documento apud Maximum Tyrium habetur, sermones similitudinem ciborum gerere, sicuti concentus odorum, cum ea sit ciborum natura plurimum, ut fecundissime nutrant; odor aer sit vaporatus, ut sonus aer ictus, quorum uterq; cum in re tenuissima consistat, aut nullam, aut minimam habeant pascendi vim. Appendas itaq; monet epulas nutriendes, sermones quippe de virtute, atque adeo divina in primis Philosophia: parvique ideo faciendam eloquentiam, eam, inquam, quæ præter aurium oblectamentum, nullam aliam afferat utilitatem: sermonesq; illos esse potiores, qui animum rebus optimis, cibi instar, enutrient. Apud Abacunta Prophetam legas boves non adfistere ad præsepia Boves, Euthymius Judæos intelligit hieroglyphice positos, qui olim virtutis cultores fuerint: per præsepia, sacros & divinos libros, qui pabuli nihil eis in posterum allaturi essent. Et Psalmo sexagesimo quinto: *Super oves pascua tua.* Interpretes per pascuæ vocabulum sacram intelligunt lectionem, quæ illi animum opipare nutrire sibi fidentur, qui ex divina lege vivunt. Ita nonnulli Psalmo 69. *Fiat mensa eorum in laqueum.* Mensam esse volunt divinæ inspirationis scripta, quæ Judæis implicationem mentis afferunt, non doctrinam. Idq; sibi velle laqueum, in quem Propheta mensam huiusmodi transfudit, polcit. Mox & tormentum addidit, & multam, quæ castigati sunt ob destinationem suam: inde scandalum, propter pristini status divisionem, totiusque generis dissipationem. Deniq; ut à mensa demum faturi recedamus. Simandius Ægypti Rex bibliothecam inscripsit, ANIMI ALIMENTUM, cum id, quod cibus corpori, studium literarum animo subministraret. Et noster Tullius, Tusculanis, ubi de

A' ac' e.g. Metaphorice locutiones pervenisse.

A Archimede loquitur: *Ejus mens, ait, rationibus aggrandis exquirendus, alebatur, cum oblectatione soler-
tia, qui est unus suavissimus passus animorum. Idem pasci se Fausti bibliotheca alibi dicit. Alibi con-
templationem, Animi pabulum vocat. Alibi se vorare literas profitetur.*

SACER SCRIBA. CAP. III.

U^Uero cribrum etiam expediemus, ex ejus hieroglyphico Aegyptii sacrum etiam scribam intel-
ligi volebant: ea enim nuncupatione eos, qui futura praefagiret, appellabant, uti Prophetam He-
braei. *Videntem.* Nam veluti cribrum utilia ab inutilibus disjungit, ita per signa quaedam sacerdotibus
illis, mortem a vita discernabant. Et *ἄνθρωπος* dici solitum de iis, quae vera compertaque; videren-
tur. Sane librum Horus apud Aegyptios fuisse tradit, qui Ambres nuncupabatur, divinationum ple-
nus, ex quo praecipue decumbentem aegrotum, utrum victurus necne, an moriturus esset augura-
bantur: idque ex aegrotantis decubitu praecognoscebant. Nam & alii plura id genus observarunt, uti
fimbriarum in lodice complicationes, advenientes moleste ferre, eorum conspectum averfari, obtu-
tus solito torviores: & alia, non tamen cum arcanis illis conferenda. In antiquis Hebraeorum scri-
tis mentionem invenias de libro quodam arcana, in quo scripta designataque essent omnia, quae u-
niverso mortalium generi eventura sunt: adduntque eum & Adamo divinitus ostensum, atque et-
iam Moyfi: sed haec illi supremi Numinis aspiratione accidisse crediderim, oraculumque; hujusmodi
ob quandam docendi similitudinem Librum appellatum. Hinc sapientissimi viri Maronem volunt
ad hujus quasi libri formulam dixisse illa super Aenea: futuro successu:

*At pater Anchises penitus convulle virenti
Inclusas animas, superumque ad lumen ituras
Lustrabat, studio recolens, omnemque suorum
Forte recensabat numerum, charosque nepotes,
Fataque, fortunisque virum, moresque, manusque.*

Aeneid. l. 6.

Nam & Romani, dum a fando fatum dicunt, edicta decretaque hujusmodi, veluti relata in deorum
acta intelligere visi sunt.

PERFECTAE VIR SAPIENTIAE. CAP. IV.

A^Alii dicunt per cribrum consummatum virum significari, sapientem quippe, qui de divinis hu-
manisque rebus sciat apposite disputare, quod veluti ejus instrumenti munus est a pludas a fru-
mento fecerere: ita doctrina, rerumque usus & experientia faciat, ut bonum a malo, rectum a cur-
vo discernamus, ut merito a Marone dictum sit, Mystica vanus Iacchi. Huc nonnulli trahunt Anti-
sthenis dicitur, Absurdum esse lolium a tritico non repurgare, hoc est, inutiles cives non fecerere.
re ab inutilibus, milites ignavos a strenuis, quod dictum alibi latius interpretati sumus. Apud Gale-
num proverbium est, *Stulti ad cribrum*, cum illi notantur, qui rem aut negotium, quod vires exuperat,
aggrediuntur: non enim stultorum est naturae secreta investigare. Quamvis alii putant id ideo di-
ctum, quia si Thessali velit errores omnes corrigere, vel dictione prosequi, numero superatus in-
fomma proverbii decidat, quod est, Stulti ad cribrum, hoc est, Stultorum conatum esse velle singu-
lae totius cribri foramina obturare. Apud nostros D. Joannes Praecursor, doctrinam caelestem sum-
mam sapientiam in Christo praemonstraturus, in hanc sententiam clamat: *Ventilabrum in ejus est ma-*
nus (sunt qui cribrum eadem omnino sententia transtulerunt) *aream itaque, suam purgabit, ut quae nullius
sunt fructus, a fructuoso discernat, triticumque in horreum condet, paleas vero igni exuret inextinguibili.*
Cujus mysterii significatum, ne nos morosi simus, late explicatur ab Adamantio cap. in Lucam 3.
homil. 26.

TERMINUS, METAVE. CAP. V.

P^Per idem, quod superius posuimus hieroglyphicum, terminum etiam metamve significari prodi-
tum, propterea quod is, qui strenue decurso spatio profecerit in literis, ad tranquillum jam vita
portum applicaverit, eumque scias posse demum habere vitae suae modum, neque hallucinari amplius
in iis, quae mortalium generi accidunt malis. Ita is omnium quae sunt, quae fuerint, quae mox ventura
trahantur, cognitionem assecutus est, ut undecumque prudentissimus effectus, neque secundis intum-
mescat